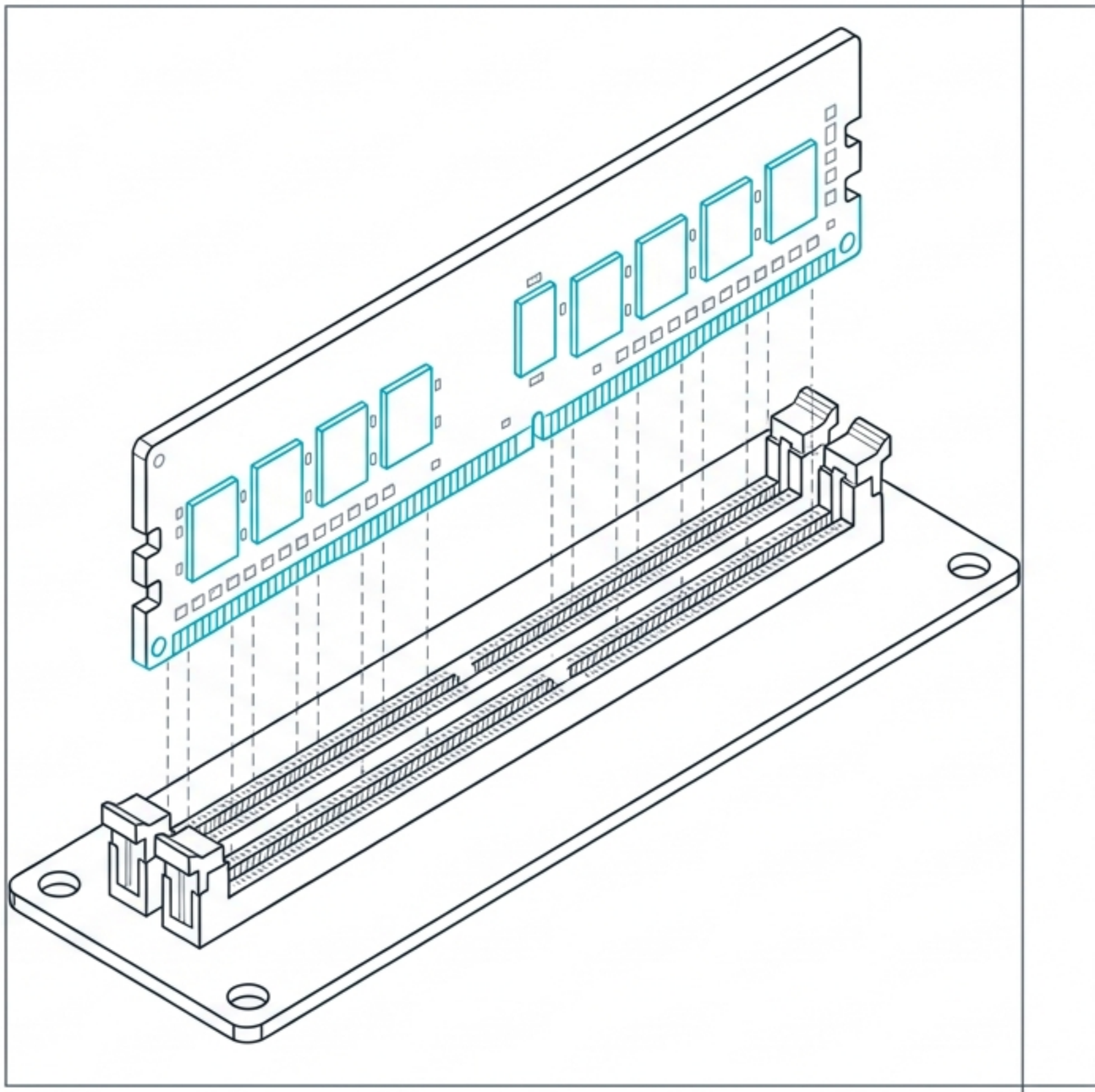
Bilgisayar Bellek Sistemleri

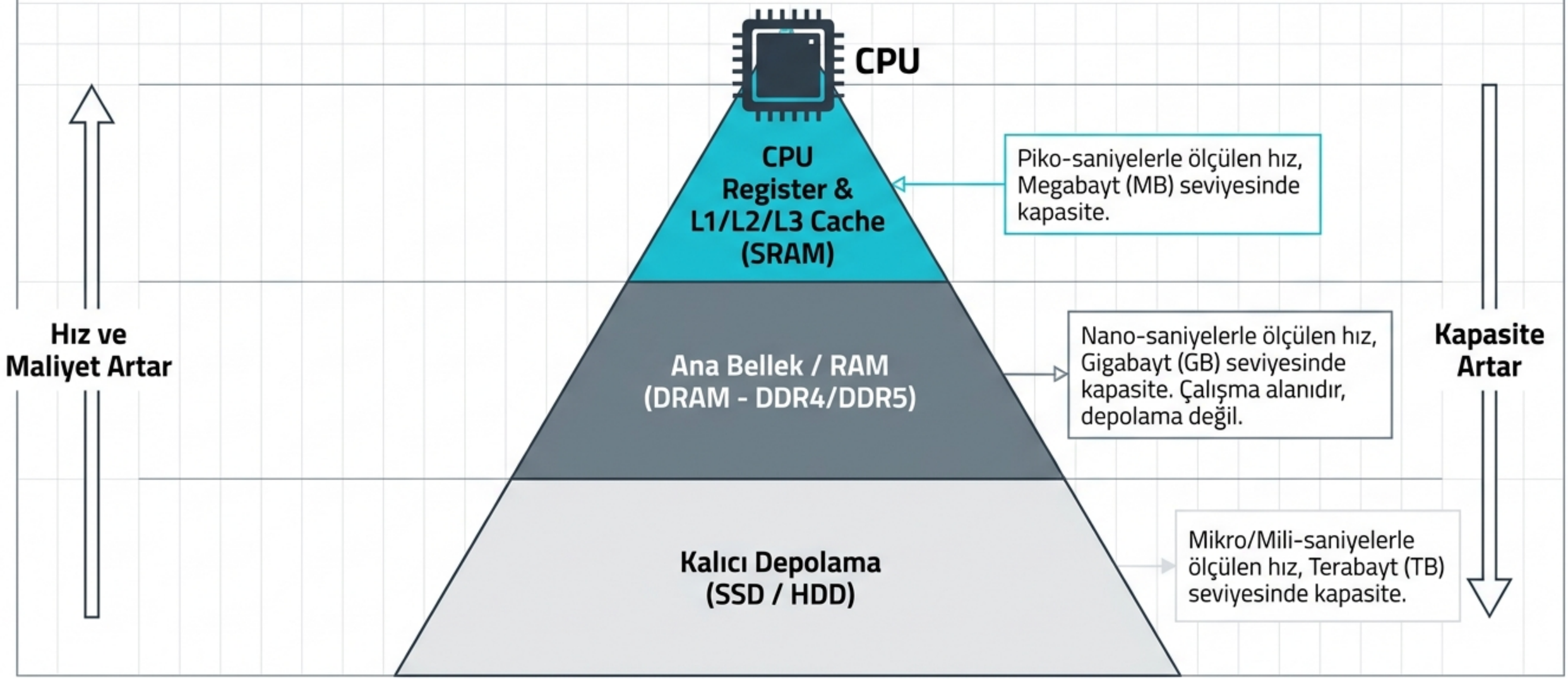
Mikro Mimariden Pratik Uygulamaya: RAM, ROM ve Modern Bellek Teknolojileri Rehberi

Gemini Notebook

Bellek Hiyerarşisi: Hız, Kapasite ve Maliyet Dengesi

İşlemciye (CPU) yaklaştıkça bellek hızı ve birim maliyet artar, ancak kapasite azalır.

Gemini Notebook

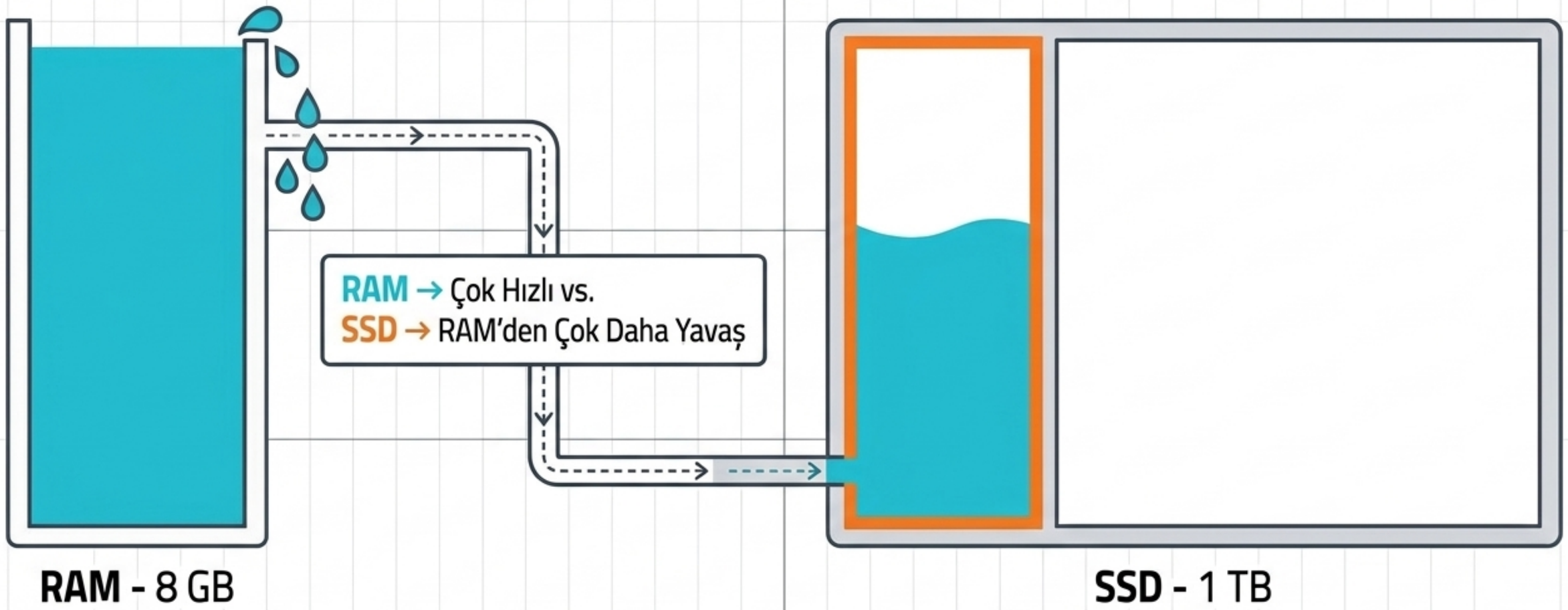
Sistemin İki Temel Belleği: RAM ve ROM

	
Kalıcılık: Geçici (Volatile). Elektrik kesildiğinde tüm veri silinir.	**Kalıcılık:** Kalıcı (Non-Volatile). Enerji olmasa da veriyi korur.
İşlev: İşletim sistemi ve aktif programların çalışma masası (Örn: 16 GB).	**İşlev:** Sistemin ilk açılış talimatları ve donanım başlatma (BIOS/Firmware).
Yazma/Okuma: Sürekli, eşzamanlı ve son derece hızlı.	**Yazma/Okuma:** Türüne göre sınırlı yazma, çoğunlukla sadece okuma odaklı.

Gemini Notebook

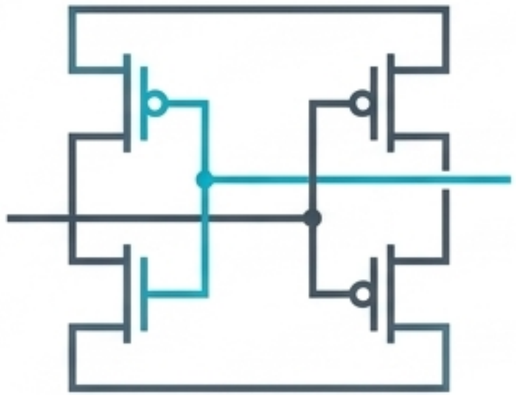
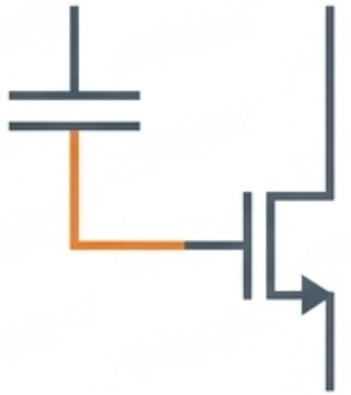
Sanal Bellek (Virtual Memory): RAM Dolduğunda Ne Olur?

Sanal bellek sistemin çökmesini engeller ancak SSD/HDD hızları RAM'den çok daha yavaş olduğu için belirgin bir performans düşüşüne neden olur. (Windows'ta 'Page File', Linux'ta 'Swap').

Gemini Notebook

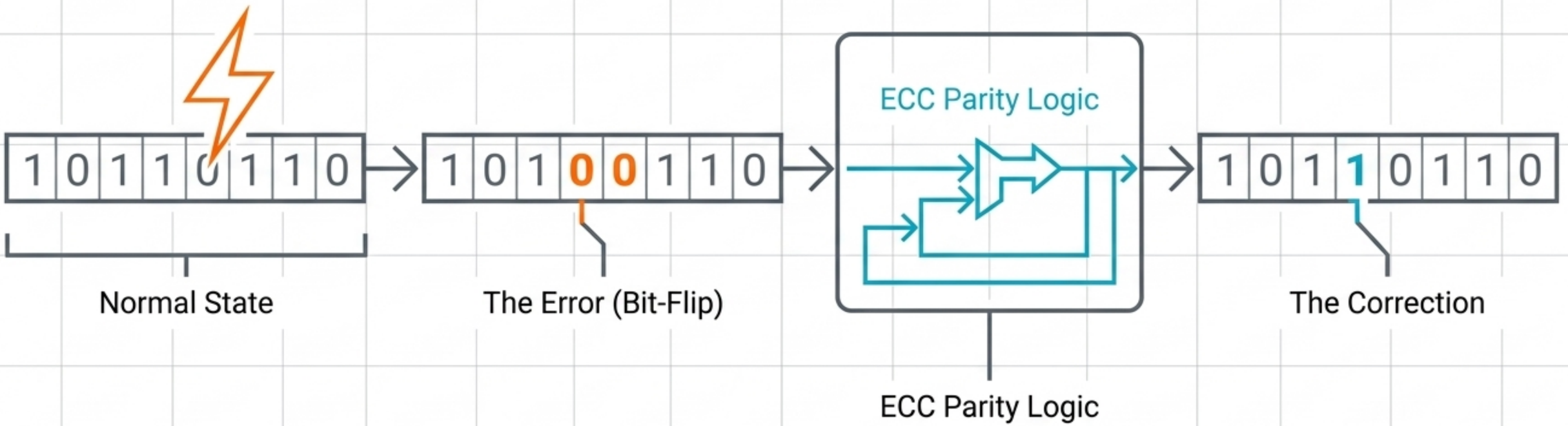
Çekirdek Teknoloji: SRAM ve DRAM Karşılaştırması

	
SRAM (Static RAM)	**DRAM (Dynamic RAM)**
Refresh (Yenileme): Gerekmez. Veri statik olarak tutulur.	**Refresh (Yenileme):** **Gerekir.** Kapasitör yük kaybettiği için saniyede yüzlerce kez yenilenir.
Hız: Çok Yüksek (Gecikmesiz).	**Hız:** Yüksek (Ancak yenileme döngüleri **gecikme yaratır**).
Yoğunluk ve Maliyet: Fiziksel olarak büyük, düşük yoğunluklu ve **çok pahalı**.	**Yoğunluk ve Maliyet:** Çok yüksek yoğunluklu, küçük ve uygun maliyetli.
Kullanım Alanı: CPU Cache (Önbellek) L1/L2/L3.	**Kullanım Alanı:** Ana Sistem Belleği (PC RAM'leri).

Gemini Notebook

ECC Bellek (Error-Correcting Code): Veri Bütünlüğü Kalkanı

Kozmik radyasyon, elektronik parazit veya bağlantı hataları bellek üzerindeki 1 ve 0'ları (bit flip) tersine çevirebilir. **ECC, ek kontrol bilgileri** taşıyarak bu hataları tespit eder ve **düzeltir**.

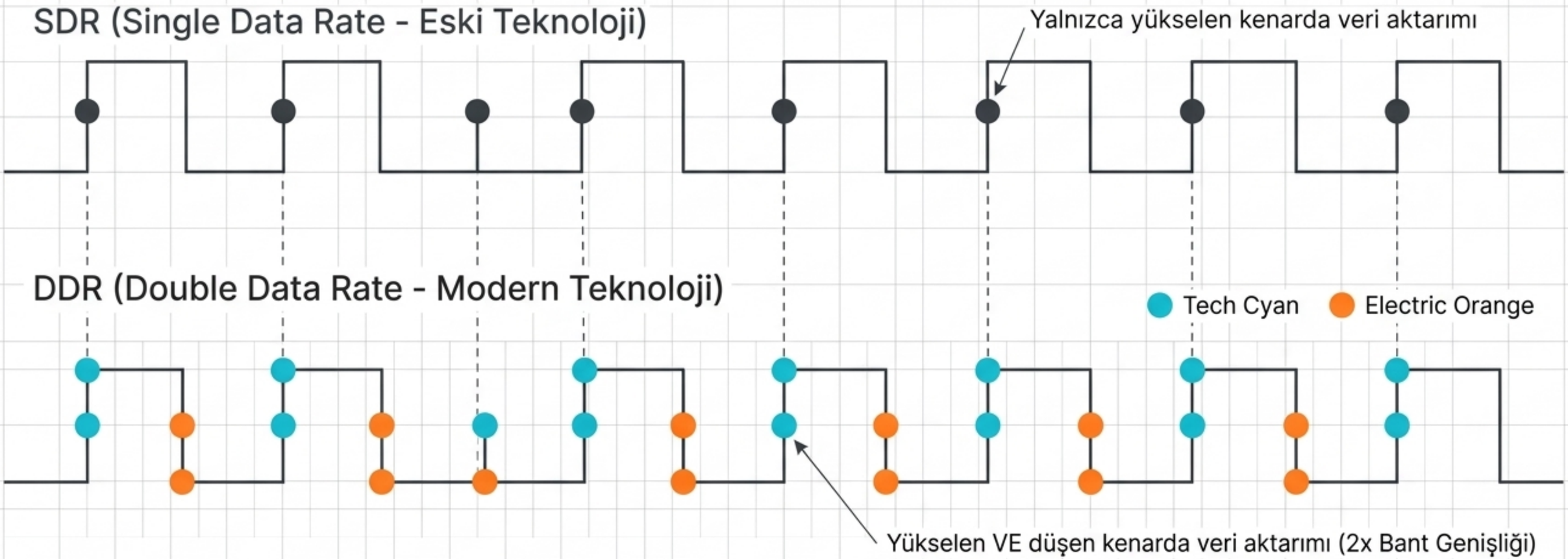

Sunucular, veri merkezleri ve kritik iş istasyonlarında zorunludur. İşlemci ve anakart desteği gerektirir.

Gemini Notebook

DDR (Double Data Rate) Devrimi Nedir?

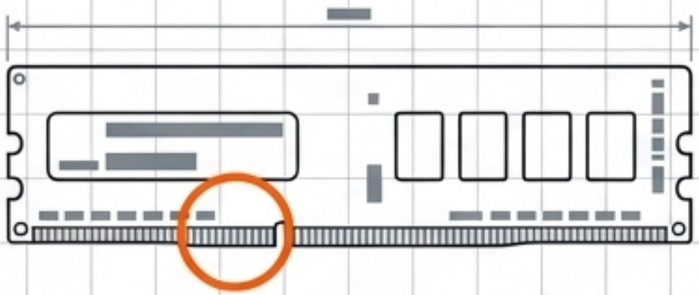
DDR teknolojisi, saat frekansını artırmadan her saat döngüsünde iki kez veri aktarımı yaparak bant genişliğini ikiye katlar.

Gemini Notebook

DDR Evrimi: Nesiller Arası Mimari Farklar

UYARI: DDR nesilleri elektriksel ve fiziksel olarak birbirleriyle uyumlu **DEĞİLDİR.** **Zorlamak** anakarta zarar verir.

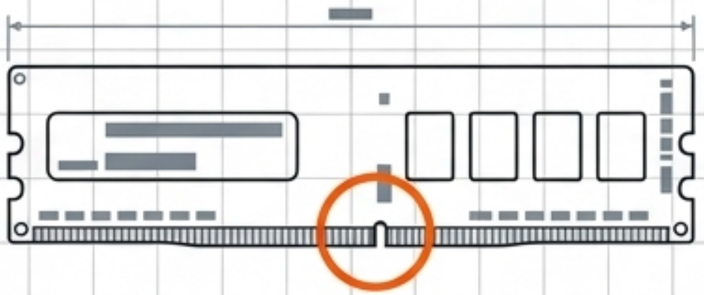

DDR3 (Eski Nesil)

Hız Bandı:
Düşük (Örn: 1600 MHz)

Güç Tüketimi:
Yüksek

Kapasite / Ekstra:
Düşük kapasite potansiyeli.

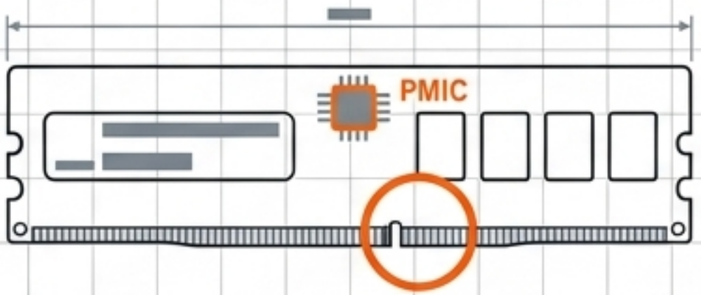

DDR4 (En Yaygın)

Hız Bandı:
Yüksek (Genellikle 2133 MHz – 3600 MHz)

Güç Tüketimi:
Düşük

Kapasite / Ekstra:
Yüksek yoğunluk, iyi enerji verimliliği. 6-7 yıllık sistemlerin standardı.

DDR5 (Yeni Nesil)

Hız Bandı:
Çok Yüksek (3200 MHz - 8400 MHz)

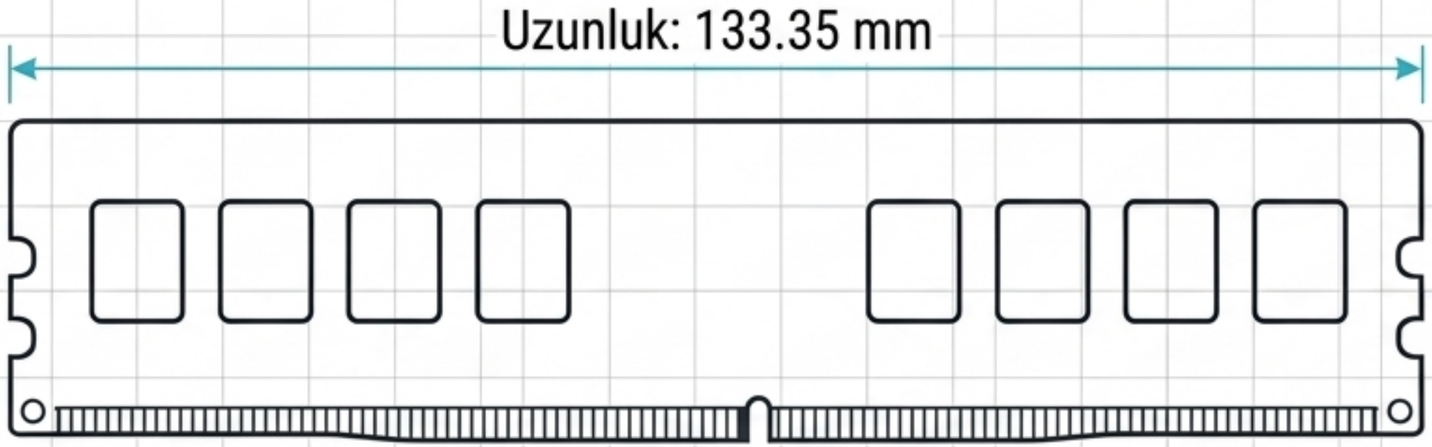
Güç Tüketimi:
En düşük çekirdek voltajı.

Kapasite / Ekstra:
Çok yüksek kapasite. Güç yönetimi için modül üzerinde entegre PMIC (Power Management IC) yongası bulunur.

Gemini Notebook

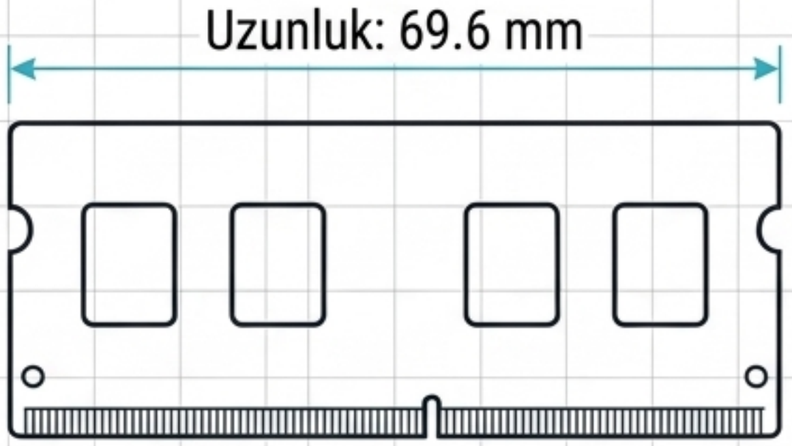
Fiziksel Form Faktörleri: DIMM vs. SO-DIMM

DIMM (Dual In-Line Memory Module)

Kullanım: Masaüstü bilgisayarlar (Desktop) ve sunucular.

SO-DIMM (Small Outline DIMM)

Kullanım: Dizüstü bilgisayarlar (Laptop) ve mini PC'ler.

Bu iki form faktörü birbiriyle fiziksel olarak tamamen uyumsuzdur.

Gemini Notebook

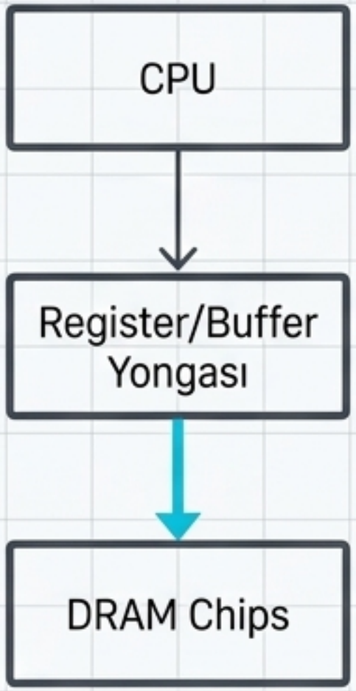
Kurumsal Bellek Mimarileri: UDIMM, RDIMM ve LR-DIMM

UDIMM (Unbuffered DIMM)

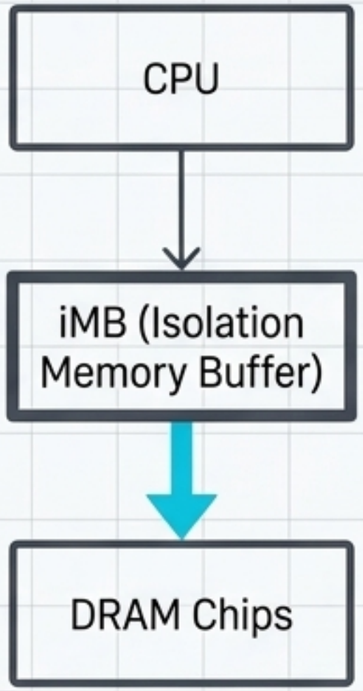
Doğrudan komut işleme. Hızlı, düşük maliyetli, standart ev/ofis sistemleri için. Yüksek kapasitelerde kararsızlık riski.

RDIMM (Registered DIMM)

Komut ve adresleme sinyalleri tamponlanır. Sunucularda yüksek kapasite ve kararlılık sağlar.

LR-DIMM (Load Reduced DIMM)

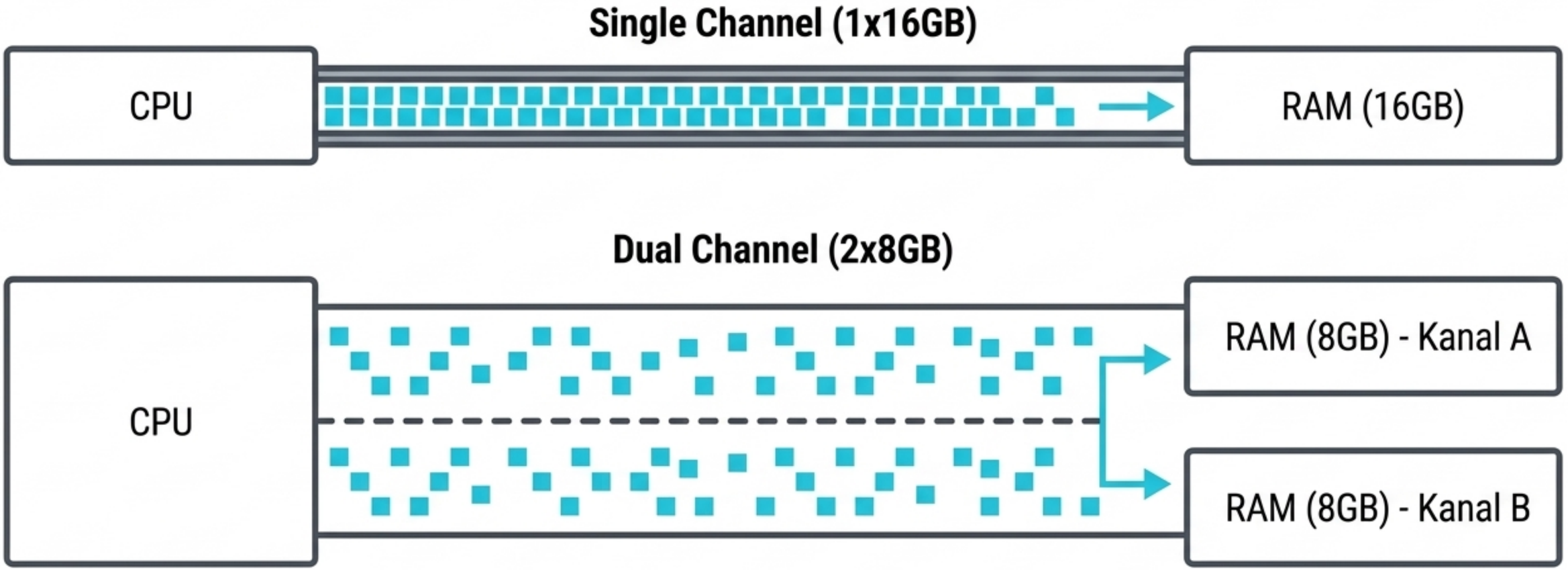

Komut, adresleme VE veri sinyallerinin tamamı tamponlanır. Bellek kontrolcüsündeki elektriksel yükü tamamen izole ederek maksimum kapasiteye ulaşır.

Gemini Notebook

Çift Kanal (Dual-Channel) Mimarisi: Bant Genişliğini Artırmak

Dual-channel RAM kapasitesini iki katına çıkarmaz (2x8GB = 16GB). İşlemci ile bellek arasındaki veri yolunu (bant genişliğini) ikiye katlayarak darboğazı önler.

Gemini Notebook

Sistem Yükseltme: RAM Montajı ve Uyumluluk Altın Kuralları

Kural 1: Soket ve Nesil Uyumu

Anakart DDR4 ise sadece DDR4 takılabilir. DDR3 veya DDR5 çentik yapısı nedeniyle yuvaya oturmaz.

Kural 2: Dual-Channel Slot Yerleşimi

4 slotlu (yuvalı) bir anakarta 2 adet RAM takıyorsanız, maksimum performans için yan yana değil, aralıklı (Genellikle A2 ve B2 slotlarına) takılmalıdır. Anakart kitapçığı esastır.

Kural 3: Karışık RAM Kullanımı

Farklı hızlarda (Örn: 2400 MHz ve 3200 MHz) RAM'ler takılırsa, sistem her zaman en düşük hıza (2400 MHz) ayak uydurur. Stabilite sorunları yaşanabilir.

Kural 4: Maksimum Kapasite

Masaüstü anakartınızın (veya işlemcinizin) desteklediği maksimum bellek kapasitesini aşamazsınız.

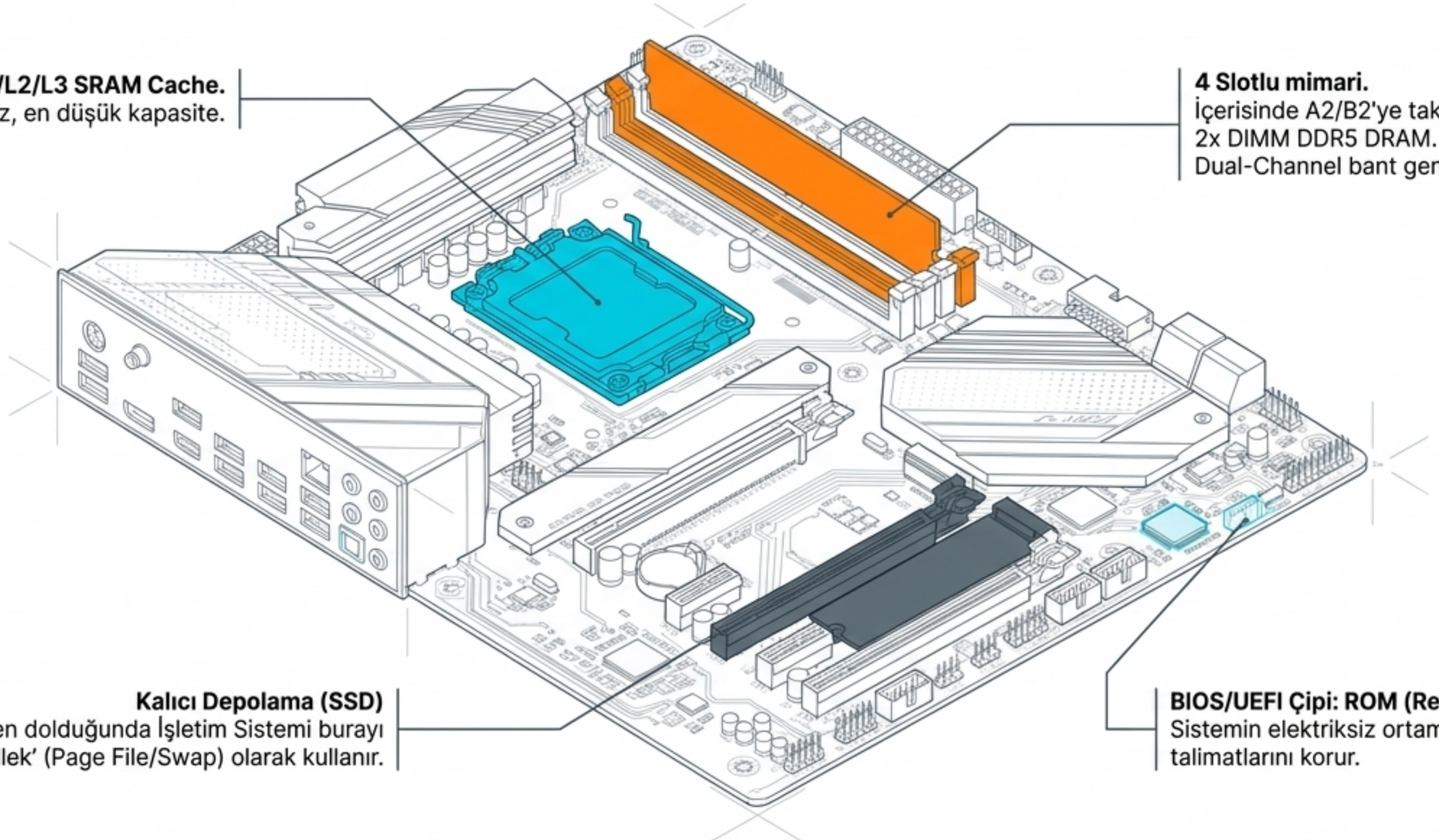
Gemini Notebook

Bellek Ekosistemi: Anakart Üzerinde Sentez

Bilgisayarın bellek hiyerarşisi rastgele değil, kusursuz bir mühendislik mimarisiyle anakart üzerine yerleştirilmiştir.

İşlemci & L1/L2/L3 SRAM Cache.
En yüksek hız, en düşük kapasite.

4 Slotlu mimari.
İçerisinde A2/B2'ye takılmış
2x DIMM DDR5 DRAM.
Dual-Channel bant genişliği devrede.

Kalıcı Depolama (SSD)
RAM tamamen dolduğunda İşletim Sistemi burayı 'Sanal Bellek' (Page File/Swap) olarak kullanır.

BIOS/UEFI Çipi: ROM (Read Only Memory)
Sistemin elektriksiz ortamda ilk açılış talimatlarını korur.

Gemini Notebook